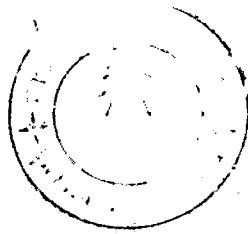


ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จุดมุ่งหมายที่สำคัญของการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือ การมุ่งสร้างสรรค์กำลังคนในระดับวิชาการ และวิชาชีพชั้นสูง และมุ่งพัฒนาความเป็นคนให้เป็นผู้มีคุณธรรม จริยธรรม มีความรอบรู้สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและส่วนรวม แต่ในปัจจุบันเท่าที่เป็นอยู่ สถาบันอุดมศึกษาทั้งหลายต่างก็ตระหนักว่า บัณฑิตมีความรู้แคบเพราะมุ่งเรียนแต่วิชาการ หรือวิชาชีพเฉพาะสาขา ขาดความรู้ที่จะเข้าใจผู้อื่น และความผันแปรทางสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้คุณภาพของบัณฑิตดีขึ้น ทั้งในค่านิยมความรู้ทางวิชาการและวิชาชีพที่เลือกเรียน รวมทั้งมีความรู้และมีคุณธรรมที่จะเอื้ออำนวยต่อการดำเนินชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว¹ สถาบันอุดมศึกษาจึงได้หันมาเน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นคนควบคู่ไปกับการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคน และนักการศึกษาต่างก็ยอมรับกันว่า การพัฒนาบุคคลให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้นนั้นจะกระทำได้โดยการให้การศึกษาระดับพื้นฐานทั่วไป (General Education) ซึ่งจะทำให้คนมีสติปัญญากว้างขวาง รู้จักคิดมีเหตุผล มีความรู้สมกับเป็นปัญญาชน

ไพฑูริย์ สินดารัตน์ ได้กล่าวถึงวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้ว่า เป็นเนื้อหาความรู้ รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งสถาบันอุดมศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีทัศนะที่กว้างไกล ได้คิดและอยู่แต่

¹เกษม สุวรรณกุล, "คำปราศรัยของ ฯพณฯ รัฐมนตรีว่าการทบวงมหาวิทยาลัยในพิธีเปิดการประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิชาพื้นฐานทั่วไป," เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิชาพื้นฐานทั่วไป ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2-4 สิงหาคม, 2522 , หน้า 1. (อัครสาเนา)



ในสาขาวิชาชีพของตน มีความรับผิดชอบ สร้างเสริมคุณธรรมค่านิยมต่าง ๆ เพื่อเสริมให้เป็นคนที่สมบูรณ์ขึ้น และสามารถประกอบวิชาชีพของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ¹

จากความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไปดังกล่าว ทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้กำหนดให้วิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรอุดมศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้กว้าง เข้าใจตนเอง ผู้อื่นและสังคม เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้ปฏิบัติงานได้ดียิ่งขึ้น และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ทั้งนี้สถานบันอุดมศึกษาทุกแห่งในประเทศไทย จึงได้จัดวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้ในหลักสูตรปริญญาตรีทุกสาขาวิชา²

วิทยาลัยครูเป็นสถาบันอุดมศึกษาแห่งหนึ่งซึ่งทำหน้าที่จัดการศึกษาฝึกหัดครู 2 ระดับคือระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง และระดับปริญญาตรี แต่การจัดการศึกษาฝึกหัดครูที่กำลังได้รับความสนใจเป็นพิเศษคือ การศึกษาในระดับปริญญาตรี ทั้งนี้เพราะประเทศชาติกำลังต้องการครูที่สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีมากขึ้น ดังจะเห็นได้จากเป้าหมายในคำปรารภสำหรับการผลิตครูของวิทยาลัยครูที่ปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ว่า การฝึกหัดครูระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงในตลอดช่วงระยะเวลาของแผนฯ นี้ จะรับนักศึกษาเพิ่มขึ้นเพียงแค่อ้อยละ 38 เท่านั้น แต่จะเพิ่มในระดับปริญญาตรีถึงร้อยละ 54³

¹ไพฑูริย์ สีนลาวัณย์, หลักและวิธีการสอนระดับอุดมศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า 29.

²ชมพันธุ์ กุญชร ณ อยุธยา, "หลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป," วารสาร มศว. ปทุมวัน 5 (กุมภาพันธ์ 2523) : 51.

³สำนักงานกฤษฎีกา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524 (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ม.ป.ป.), หน้า 60-61.

ส่วนในด้านการจัดการฝึกหัดครูให้มีคุณภาพนั้น เป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะครูเป็นผู้ที่รับผิดชอบในการอบรม สั่งสอนคุณบุตร กุลธิดา ให้เป็นคนดี มีความรู้ ความสามารถ เพื่อเป็นพลเมืองดีของชาติ ดังนั้นแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 4 จึงได้กล่าวถึงการพัฒนาการฝึกหัดครูของวิทยาลัยครูในคำนำคุณภาพว่า จะมุ่งเน้นในเรื่องการปรับปรุงหลักสูตร เนื้อหาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ ตลอดจนวัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง และความต้องการของท้องถิ่น เพื่อให้ได้ครูที่มีคุณภาพ¹ ซึ่ง เจริญผล สุวรรณโชติ ได้กล่าวไว้ว่า "ประเทศไทยที่มีครูดี มีคุณธรรม มีสมรรถภาพในการเป็นครูสูง ย่อมทำให้การศึกษาในทุกๆด้านมีคุณภาพสูงยิ่งขึ้น"² การที่ประเทศไทยจะได้ครูที่ดี มีคุณธรรม มีสมรรถภาพในการเป็นครูสูงนั้น ขึ้นอยู่กับทำให้การศึกษาวิชาพื้นฐานทั่วไปแก่นักศึกษาฝึกหัดครูเป็นสำคัญ

กรมการฝึกหัดครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาพื้นฐานทั่วไปเป็นอย่างดีจึงได้จัดวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของหลักสูตรการฝึกหัดครูของสภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 ด้วย ทว่าการที่จะจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามจุดหมายที่วางไว้นั้น มิได้ขึ้นอยู่กับตัวเนื้อหาของหลักสูตรแต่เพียงอย่างเดียว เพราะถึงแม้ว่าจะพิจารณาร่างหลักสูตรไว้ก็เพียงใดก็ตาม ถ้าการนำหลักสูตรไปใช้หรือการจัดการเรียนการสอนไม่มีประสิทธิภาพแล้ว การจัดการศึกษาก็จะไม่สัมฤทธิ์ผล ดังนั้น การนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นเรื่องที่สำคัญยิ่ง ดังที่ บุญถิ่น อัครถาวร ได้กล่าวไว้ว่า การที่จะจัดการศึกษาให้ได้ผลดีนั้น นอกจากจะต้องมีหลักสูตรที่ดีแล้ว

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ สำนักนายกรัฐมนตรี, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, แผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2520-2524, หน้า 61.

² เจริญผล สุวรรณโชติ, รูปแบบการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สุทธิสารการพิมพ์, 2521), หน้า 7.

ยังจะต้องมีครูดี ตำราแบบเรียนดี อุปกรณ์ดี การเรียนการสอนดี การจัดการกิจกรรมดี การบริหารและการอำนวยการที่ดี¹ ซึ่งก็มีคุณลักษณะดังกล่าวเป็นเรื่องที่กระทำได้ไม่มากนัก คงจะเห็นได้จากจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ ที่ต้องประสบกับปัญหามานานประการ เช่น วิธีการจัดหลักสูตร ความถนัดและความพร้อมของคณาจารย์ในด้านการสอน การขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม ความสนใจของผู้เรียน และความสัมพันธ์ระหว่างวิชาพื้นฐานทั่วไปกับวิชาเฉพาะ เป็นต้น

นอกจากนี้ บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ยังได้กล่าวถึงปัญหาในการจัดสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปไว้ว่า การให้ความรู้วิชาพื้นฐานทั่วไป มักจะไม่เป็นไปเพื่อความเข้าใจชีวิตหรือเพื่อนมนุษย์ แต่เป็นไปเพื่อให้เรียนจบในภาคเรียนหนึ่ง ๆ เท่านั้น และไม่ค่อยนำมาสัมพันธ์กับเรื่องราวในชีวิตประจำวัน²

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไประดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครูว่า ถ้าการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปอย่างมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะเชื่ออำนวยการผลิตบัณฑิตเป็นไปดังที่พึงประสงค์ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไประดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู เพื่อเป็น

¹บุญถิ่น อัตถากร, "แนวนโยบายการผลิตครูในอนาคต," ใน เอกสารชุดเผยแพร่การศึกษา อันฉบับที่ 10 งานพัฒนาการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู, บรรณาธิการ. (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, 2514), หน้า 12.

²ม.ล. บุญเหลือ เทพยสุวรรณ, "สังเขปความรู้พื้นฐานคืออะไร ควรเรียนควรสอนอย่างไร," เอกสารประกอบการประชุมทางวิชาการ เรื่อง วิชาพื้นฐานทั่วไป ณ ศูนย์สารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2-4 สิงหาคม 2522, หน้า 2. (อักษำเนา).

แนวทางสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในวิทยาลัยครู จะได้ใช้ผลการวิจัยให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนา ปรับปรุงหลักสูตร และการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา
2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา เกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครู

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในระดับปริญญาตรี (หลักสูตร ก.บ. 2 ปี) ในวิทยาลัยครู ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา เฉพาะในค่านลักษณะของหลักสูตรวิชาพื้นฐานทั่วไป การจัดปัจจัยในการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป ลักษณะของการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป และปัญหาการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครู

กลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารงานวิชาการ อาจารย์ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในระดับปริญญาตรี และนักศึกษาระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2524 ในวิทยาลัยครู 12 แห่ง คือ วิทยาลัยครูจันทรมณฑล วิทยาลัยครูธนบุรี วิทยาลัยครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ วิทยาลัยครูจันทบุรี วิทยาลัยครูเชียงใหม่

วิทยาลัยนครสวรรค์ วิทยาลัยครูบุรีรัมย์ วิทยาลัยครูอุบลราชธานี วิทยาลัยครูนครปฐม
วิทยาลัยครูกาญจนบุรี วิทยาลัยครูสงขลา และวิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี

ข้อจำกัดของการวิจัย

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครูเฉพาะระดับ
ปริญญาตรี (หลักสูตร ค.บ. 2 ปี) ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร อาจารย์ และนักศึกษา
โดยมิได้ศึกษาในระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาชั้นสูงด้วย อาจทำให้ผลของการศึกษา
สภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครูไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร

คำจำกัดความที่ใช้อยู่ในการวิจัย

สภาพการจัดการเรียนการสอน หมายถึง ลักษณะของการจัดการเรียนการสอนวิชา
พื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครู ในด้านลักษณะของหลักสูตร การจัดปัจจัยในการเรียนการสอน
ลักษณะของการเรียนการสอน และปัญหาของการเรียนการสอน

วิชาพื้นฐานทั่วไป หมายถึง องค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตรการฝึกหัดครูระดับปริญญา
ตรี ของ สภาการฝึกหัดครู พุทธศักราช 2519 ซึ่งหลักสูตรกำหนดไว้ให้นักศึกษาเลือกเรียนรายวิชา
ต่าง ๆ จากวิชาในกลุ่มภาษา มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย

ผู้บริหาร หมายถึง ผู้ที่ทำหน้าที่บริหารงานวิชาการในวิทยาลัยครูที่เกี่ยวข้องกับการจัด
การเรียนการสอนวิชาพื้นฐานทั่วไป อันได้แก่ รองอธิการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าคณะมนุษยศาสตร์
และสังคมศาสตร์ หัวหน้าคณะวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และหัวหน้าภาควิชาที่เปิดสอนวิชา
พื้นฐานทั่วไป

อาจารย์ หมายถึง ผู้สอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู

นักศึกษา หมายถึง ผู้เรียนในระดับปริญญาตรี ชั้นปีที่ 2 (หลักสูตร ค.บ: 2 ปี)
ของวิทยาลัยครูซึ่งกำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2524

วิทยาลัยครู หมายถึง สถาบันฝึกหัดครู ในสังกัดกรมการฝึกหัดครู

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้อาจใช้เป็นแนวทางแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดหลักสูตรและการเรียน
การสอนวิชาพื้นฐานทั่วไปในวิทยาลัยครู อันได้แก่ อาจารย์ ผู้บริหาร กรมการฝึกหัดครู และ
ทบวงมหาวิทยาลัย ที่จะนำมาพิจารณาปรับปรุงเปลี่ยนแปลง หรือพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการ
สอนวิชาพื้นฐานทั่วไประดับปริญญาตรี ในวิทยาลัยครูให้เหมาะสมยิ่งขึ้นต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย